

Centre d'Art i Natura (CAN) de Farrera

Publicat per [Interacció](#) [1] el 27/09/2016 - 08:36 | Última modificació: 30/03/2026 - 09:20

DEBAT 16

Fa uns dies us vàrem presentar l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, un dels projectes culturals més importants de l'Alt Pirineu, però no l'únic. Uns 15 kilòmetres al sud d'Esterrí d'Àneu (Lleida) hi trobem el petitíssim poble de Farrera, de 25 habitants, on tot i les dificultats hi brilla el Centre d'Art i Natura des de 1996. El CAN de Farrera és la única entitat que dona suport als creadors de la regió pirinenca en la seva vessant catalana, però a més de ser una residència que acull a investigadors i artistes, ha esdevingut un dels principals dinamitzadors culturals del Pirineu, organitzant activitats de tota mena com exposicions, cursos, jornades o editant publicacions sobre diversos elements del territori.

Farrera és un exemple de com ha canviat la nostra societat en el darrer segle. A començaments del segle XX la seva població es situava al voltant dels 500 habitants i la seva economia de subsistència, de base ramadera i agrícola, encara era sostenible. La guerra civil, en la que el poble va ser zona de pas de refugiats republicans i jueus que fugien del règim nazi de Vichy, va reduir la població del municipi en un 30 %, com va succeir a tantes poblacions de la península. En els anys de la postguerra i durant les següents dècades, tot i que les feines es van diversificar, i alguns veïns varen poder treballar a municipis veïns com Llavorsí, la població, envellida va anar reduint-se dràsticament fins a situar-se als 72 habitants a començaments dels 70. La societat catalana de la època (anys 70) es caracteritzava pel creixement de les ciutats i la terciarització progressiva de l'economia, i els pobles de zones perifèriques i de difícil accés com Farrera observaven com arribava la fi d'un mode de vida mil·lenari, però no tot estava perdut. Aviat havien d'arribar al poble nouvinguts que juntament amb els veïns crearien un projecte ple de vida i energia pel poble i la comarca.

Per entendre la gestació del centre és imprescindible mencionar la figura de l'irlandès Bernard Lughlin. En Bernard va visitar Farrera als anys 70 i va quedar fascinat per la seva naturalesa salvatge i pura i per la seva gent, encara arrelada en un estil de vida tradicional i agrícola en un entorn molt agressiu. Uns anys més tard, Lughlin es va convertir en el director de la prestigiosa residència d'artistes irlandesa Tyron Guthrie, i en una nova visita a Farrera a finals dels 80 va trobar un panorama força diferent. Als pocs i envellits veïns de la vila s'hi havia sumat un grapat de joves inquiets que s'havien instal·lat a Farrera cansats de la vida a la gran ciutat. L'irlandès estava convençut que un indret com Farrera, envoltat d'una natura exuberant i amb un gran potencial per atreure a artistes, pensadors o investigadors era el lloc perfecte per crear una residència com la que ell dirigia. La seva visió va ser compartida amb Jordi Viñas, Claudi Cortés i Xavier Rodríguez varen esdevenir, juntament amb en Bernard el primer equip de treball del projecte del CAN de Farrera. Entre 1989 i 1995 els diferents implicats van treballar per aconseguir un emplaçament per la residència, però aquesta no va ser una tasca fàcil. En aquella època el preu del sòl no era un problema, com ho és avui en dia, i el major inconvenient que van trobar per trobar una seu varen ser els problemes entre els propietaris i hereus de les diverses finques abandonades de la vila. Finalment, la solució es va trobar en un edifici propietat de l'Ajuntament, les velles escoles de Farrera i Burg, que es van aconseguir rehabilitar amb l'ajut dels fons del programa LEADER i el suport de la Diputació de Lleida.

El centre va obrir les seves portes l'1 de gener de 1996, ja amb els seus actuals responsables al capdavant, Lluís Llobet i la seva companya, l'artista plàstica Cesca Gelabert, utilitzant diversos espais repartits per Farrera i el veí terme municipal de Tírvia i dos anys més tard, de nou amb l'ajuda de fons europeus i aportacions de Diputació de Lleida, l'Ajuntament va comprar la Bastida de Manresà, un antic assecador d'herba i les runes adjacents per instal·lar-hi els tallers, una cuina i un menjador i més espai de residència. Finalment, l'any 2005 es va completar l'actual estructura del centre amb l'obertura al públic de la Bastida, la seu central del centre, i es va passar del model de gestió directa per part de l'Ajuntament a un model de gestió indirecta en la que el consistori mantenia la propietat dels edificis pels quals rebia un lloguer i l'associació Amics del Centre d'Art i Natura de Farrera –que compta amb 115 socis a dia d'avui- s'encarregava de la gestió del centre.

Resulta interessant veure com un fet que inicialment es va considerar problemàtic, la impossibilitat de concentrar tota l'activitat del centre en un sol edifici, ha contribuït a millorar la relació entre el centre i el municipi, evitant que es produís una mena de guetificació, i que els residents i el personal s'aïllessin de la resta de veïns.

Aquesta breu història de la creació d'una de les residències d'art de referència del país, i d'un dels grans dinamitzadors culturals del Pirineu ens ajuda a visualitzar clarament com n'és d'important el suport de les administracions públiques a projectes culturals i artístics en la seva fase de creació. Segurament, sense el suport de l'ajuntament, i de la resta d'administracions públiques, el CAN de Farrera no hagués pogut existir tal i com el coneixem.

La principal activitat del centre és la residència, que acull anualment 200 artistes, investigadors i professionals de tota mena, però a banda actua com a centre cultural organitzant jornades, cursos, seminaris, xerrades, projeccions o presentacions. La majoria de les activitats giren al voltant de temes com el paisatge i la natura i la relació que aquests tenen amb les arts i la ciències naturals i socials.

El gran problema amb el que han hagut de conviure els gestors del centre en els darrers anys ha estat la radical reducció de la subvenció que rebien del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya a partir de l'any 2012 i que suposava la principal font de finançament públic fins aleshores. El centre s'ha salvat de la desaparició gràcies a l'esforç que han fet els professionals que hi treballen, s'han precaritzat les seves condicions laborals i s'ha reduït la programació i l'activitat de centre i també, en part, pel bon disseny de l'estructura d'ingressos que ha tingut el centre des de la seva fundació. El CAN de Farrera té un finançament mixt que destaca per cobrir gairebé un 50 % del pressupost amb recursos propis provinents de les estades dels residents i d'altres visitants (sobrepassen les 1.000 pernoctacions anuals), les quotes dels socis i d'alguns mecenes particulars. Aquesta ràtio de finançament propi no és gens habitual entre els equipaments culturals del país, i parla molt bé de la gestió dels seus responsables. A banda del Departament de Cultura també hi fan aportacions altres organismes públics com l'Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran (IDAPA), l'Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida o el Parc Natural de l'Alt Pirineu i més recentment i gràcies a la participació en el programa Cultsurfing han obtingut alguns patrocinis d'empreses privades.

Farrera està situat en un territori llunyà i de difícil accés si el mirem amb perspectiva capitalina, però, des d'un altre punt de vista, és i ha estat un territori fronterer que ha acollit a visitants i nouvinguts de moltes latituds, especialment en els darrers 40 anys. Aquesta visió transfronterera, la bona experiència europeïsta dels inicis del centre als anys 90 i el convenciment que cal construir ponts entre nacions ha fet que el CAN de Farrera tingués sempre una vocació europea que s'ha materialitzat en la seva presència gairebé constant en projectes europeus. Actualment forma part del projecte Frontiers in Retreat, que a més s'ha convertit en la seva principal font de finançament públic.

Tot i que el seu mercat és majoritàriament a Catalunya i la resta de territoris de parla catalana, té vocació internacional, com ho demostren la llarga llista d'intercanvis que ha realitzat amb altres centres europeus i el fet que forma part de Res Artis, la xarxa europea de residències, des de que van obrir les portes, i de la xarxa de matriu nord-americana Alliance for Artists Communities des de 2004. Per Llobet, "formar part de les xarxes internacionals és existir al món com a projecte, et dóna molta visibilitat. El centre també forma part de la catalana Xarxa Prod des de la seva fundació i en Lluís ens comenta que pertanyer a una xarxa d'àmbit regional, et permet, a banda de guanyar visibilitat "organitzar el sector i fer també una funció de lobby".

El desenvolupament de les TIC i les millores en la comunicació que ha suposat la generalització d'Internet han estat molt importants per un projecte com el CAN de Farrera, però encara han de millorar molt els serveis de telefonia a l'Alt Pirineu per reduir la desigualtat comunicativa envers els entorns urbans o més densament poblats com ens comenta Lluís Llobet, el director del centre: "El problema és que necessitem millors i més potents serveis

per a desenvolupar els nostres projectes i els dels nostres clients i usuaris”.

Categories: Debat 2016

Categories: Interacció: debats

Categories: Activitats Interacció

Etiquetes: arts i creació

Etiquetes: desenvolupament territorial

Etiquetes: petits municipis

Etiquetes: gestió cultural

- [2]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2016/%252Fcentre-can-farrera>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/node/6691>